

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Водночас сьогодні в умовах воєнного стану самозайняті особи як досить вразлива категорія також потребують установлення додаткових заходів соціального захисту, пільг під час провадження своєї діяльності. Тому державою самозайнятими особам було надано також деякі пільги. Зокрема, самозайняті особи, які мали або не мали найманих працівників, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», на весь період їх військової служби звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб відповідно до розд. IV ПКУ, а також звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з єдиного податку відповідно до глави 1 розділу XIV ПКУ [2].

Список використаних джерел:

1. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>
2. Щодо відповідальності за неподання або несвоєчасне подання звітності самозайнятою особою, яка призвана на військову службу. URL: <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/634827.html>

Ключові слова: ринок праці, безробіття, самозайнятість, соціальний захист, самозайнята особа, держава, національне законодавство.

Key words: labor market, unemployment, self-employment, social protection, self-employed person, state, national legislation.

ОНУФРІЄНКО ДАР'Я ВІТАЛІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ДО ПИТАННЯ ПРО УМОВИ ПРАЦІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Педагогічні працівники у трудових правовідносинах мають статус найманих працівників, які працюють на умовах трудового договору. Регулювання трудових відносин педагогічних працівників здійснюється законодавством про працю, виходячи з положень частини першої ст. 3 Кодексу законів про працю України (далі – КЗПП України) [1]. Тому умови праці педагогічних працівників, як і усіх найманих працівників, передбачені КЗПП України, іншими нормативно-правовими актами, що регулюють індивідуальні трудові відносини.

Водночас педагогічна діяльність має низку особливостей. У п. 21 частини першої ст. 1 Закону України «Про освіту» [2] педагогічна діяльність визначена як «інтелектуальна, творча діяльність педагогічного

(науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей».

Виконання таких суспільно-важливих функцій, як «навчання, виховання та розвиток особистості» зумовлює встановлення на законодавчому рівні досить високих вимог до професійних і моральних якостей педагогічних працівників, їх професійного розвитку та підвищення кваліфікації.

Важливість і значимість виконуваної трудової функції педагогічним працівником є підставою диференціації правового регулювання трудових відносин за їх участю, що проявляється у встановленні особливостей умов їхньої праці, пов'язаних у більшості випадків із додатковими гарантіями та пільгами.

Особливості умов праці педагогічних працівників визначені законами та іншими нормативно-правовими актами, що є складовою законодавства України про освіту. Базовим законодавчим актом у цій сфері є Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII [1]. Статтею 57 цього Закону встановлені державні гарантії педагогічним працівникам, серед яких забезпечення належних умов праці, оплата підвищення кваліфікації, правовий, соціальний, професійний захист; диференціація посадових окладів (ставок заробітної плати) відповідно до кваліфікаційних категорій, встановлення підвищених посадових окладів (ставок заробітної плати) за педагогічні звання, надбавок за почесні звання, доплат за наукові ступені та вчені звання; виплата педагогічним працівникам щорічної грошової винагороди в розмірі до одного посадового окладу (ставки заробітної плати) за сумлінну працю, зразкове виконання покладених на них обов'язків; виплата допомоги на оздоровлення у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) при наданні щорічної відпустки та інші.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» від 15.03.2022 № 2126-IX [1] було доповнено Закон України «Про освіту» новою ст. 57-1 «Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану».

У статтях 60 і 61 Закону України «Про освіту» передбачені особливості таких умов праці педагогічних працівників, як робочий час і оплата праці. Відповідно до частини першої ст. 60 Закону робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором. У трудовому договорі з педагогічним працівником встановлюються відповідно до законодавства конкретний перелік та обсяг видів робіт педагогічного працівника.

В умовах пандемії, запровадження воєнного стану набула широкого застосування така форма організації праці, як дистанційна робота. Правова регламентація дистанційної роботи педагогічних працівників, крім ст. 60² КЗпП України, здійснюється також положеннями,

затвердженими наказами Міністерства освіти і науки України (4; 5). Потрібно відзначити, що нормами ст. 602 КЗпП України передбачається укладення окремого трудового договору про дистанційну роботу, однак на практиці такий договір з педагогічним працівником не завжди укладається.

На нашу думку, ст. 60 Закону України «Про освіту» необхідно доповнити нормами про час відпочинку педагогічних працівників та іменувати її «Робочий час і час відпочинку педагогічних і науково-педагогічних працівників». У теперішній час подовжена щорічна відпустка до 56 календарних днів для цих працівників установлена підзаконним нормативно-правовим актом [6]. Видається доцільним закріпити тривалість такої відпустки у ст. 60 Закону України «Про освіту», а регламентацію порядку її надання залишити на підзаконному та локальному рівнях.

У ст. 61 Закону України «Про освіту» встановлені особливості оплати праці педагогічних працівників. Ідеться про закріплення джерел її фінансування (ч. 1), диференціації розміру посадового окладу педагогічного працівника залежно від його кваліфікації (абзаци перший і другий ч. 2), встановлення схем посадових окладів педагогічних працівників державних і комунальних закладів освіти Кабінетом Міністрів України з урахуванням норм цього Закону (абзац п'ятий ч. 2), права засновника приватного закладу освіти встановлювати інші, ніж передбачено цим Законом, розмір і умови оплати праці, винагороди та допомоги для педагогічних працівників (абзац шостий ч. 2) та ін.

Особливості умов праці педагогічних працівників передбачаються також спеціальними законами, підзаконними нормативно-правовими актами, колективними угодами та договорами, локальними правовими актами. Наприклад, ст. 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX закріплені особливості робочого часу та оплати праці педагогічних працівників, які працюють у закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України : Затв. Законом УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
2. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2126-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>
4. Положення про дистанційну роботу : Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
5. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : Затв. наказом Міністерства освіти і науки України 8.09.2020 № 1115. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>

6. Порядок надання щорічної основної відпустки до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним та науковим працівникам : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-п#Text>

Ключові слова: трудові відносини, педагогічні працівники, умови праці, законодавство України.

Key words: labor relations, pedagogical employees, working conditions, legislation of Ukraine.

ОПАРА НАТАЛІЯ ГЕННАДІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЖУРНАЛІСТІВ

Чинним законодавством України передбачені особливості правового регулювання умов праці журналістів, що зумовлені специфічними рисами та умовами журналістської діяльності. Останні визначені, зокрема, ст. 12 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» від 23 вересня 1997 року № 540/97-ВР (далі – Закон № 540/97-ВР) [1], серед яких «інтенсивність інтелектуальної праці, її нерегульована тривалість за умов жорсткої регламентації редакційного і технологічного циклу підготовки та випуску видань і програм», «постійно значне морально-психологічне навантаження і напруженість, виконання службових обов'язків і реалізація творчих планів у стресових ситуаціях», «систематичне перебування у відрядженнях та роз'їздах, включаючи відрядження до місць надзвичайних подій, професійна творча діяльність в екстремальних умовах, виконання спеціальних завдань з ризиком для здоров'я і життя», «прояви морально-психологічного тиску, погрози та безпосередні загрози дії проти журналіста у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків» та ін., які особливо гостро відчуються в умовах воєнного стану.

Специфічні риси та умови журналістської діяльності є об'єктивним критерієм диференціації правового регулювання трудових відносин журналістів, що проявляється у встановленні особливостей їх умов праці, в тому числі заробітної плати.

Правове регулювання заробітної плати як однієї з умов праці журналістів здійснюється актами чинного законодавства України з урахуванням зазначених вище специфічних рис та умов журналістської діяльності. Отже, заробітна плата журналістів регулюється нормами глави VII «Оплата праці» Кодексу законів України про працю

Онуфрієнко Дар'я Віталіївна	
До питання про умови праці педагогічних працівників	520
Опара Наталія Геннадіївна	
Особливості правового регулювання заробітної плати журналістів	523
Сидоренко Анатолій Олександрович	
Щодо сутності соціального захисту членів сімей військовослужбовців	525
Соколов Дмитро Сергійович	
Щодо перерахунку пенсій осіб, звільнених з військової служби	527
Ступакова Інна Гаврилівна	
Нормативне закріплення права працівника на захист своїх трудових прав та інтересів	530
Тішко Дмитро Анатолійович	
Акти МОП про викорінення насильства та домагань у сфері праці: зміст і значення	532
Тодоріка Костянтин Володимирович	
Ознаки соціального захисту людей, які живуть з ВІЛ	534
Точило Катерина Сергіївна	
Щодо необхідності законодавчого врегулювання контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків	538
Циганок Володимир Миколайович	
Грошове забезпечення – базис матеріального забезпечення військовослужбовців	541
Юзишен Максим Сергійович	
Служба у Службі безпеки України як різновид найманої праці	543

СЕКЦІЯ 11

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитоновна Тетяна Євгенівна,	
Григор'єва Христина Антонівна	
Юридичні трансформації публічного адміністрування агробізнесу в Україні: еволюція чи проблема?	547
Гавриш Наталя Степанівна	
Правові питання охорони ґрунтового покриву України в умовах збройної агресії Російської Федерації	550
Годованюк Андрій Йосипович	
Європейські орієнтири розвитку бджільництва	553
Канівець Людмила Анатоліївна	
Здійснення екологічних прав в умовах глобальних викликів	556
Платонова Євгенія Олегівна	
Правові новели припинення права власності на землю іноземних суб'єктів	560